

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De particularis curæ siue examinis multiplici vtilitate. Cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

ignorantia nostra. Sicut ergo aliis impedimentis depellendis congrua remedia quaerimus; ita & infirmitati proprium remedium adhibeamus, necesse est. Illud autem non est aliud quam haec particularis proficiendi cura, ad vnam virtutem & vnum vitium applicata. Medici enim hominibus, stomachum infirmum, & nimis frigidum habentibus, praecipunt vt saepe comedant, & in qualibet vice modicum ingerant, quod modicus ille calor coquere & digerere valeat. Stomachus autem animae, est eius voluntas, qui post casum Adæ, in omnibus filiis eius mansit peccato infirmus & segnitie frigidus. Sape igitur comedat, & semper quod comedit, modicum quid, quod suum calorem non obruat, assumat. Sape comedere, est pro breui tempore aliquid sibi faciendum vel vitandum statuere, & spatio illo temporis elapso, aliud faciendum, vel vitandum accipere, quousque omnia facienda, vel vitanda percurrat. Parum verò comedere, est vnum virtutis actum trahere, vel vnum specialem defectum consumere, nec velle omnes simul deuorare. Si verò ars medicina hoc documentum adeo necessarium esse censet, vt ex eo dicat hominis salutem vitamque pendere: ars spiritus non minori exaggeratione in rebus animæ ipsum necessarium esse praescribit. Quia si paulatim, & per partes virtutem in mores nostros transfundendam accipimus, ea tanquam cibo aptissimo nutritic sustentamur: si autem omnem virtutem simul amplectimur, tanto cibo onerati & oppressi, detrimentum pusillanimitatis & desperationis sustinemus.

*De Particulari cura, suae examinis
multiplici utilitate.*

CAPVT VIII.

EXPOSITA huius instrumenti necessitate ad adipiscendas virtutes, nunc eius utilitates & fructus aperiamus: vt dum eo vtimus, de illorum perceptione gaudeamus, ipsosque decerpere & obtinere curemus. Hi fructus multi sunt & suauissimi: quorum primus est, intima quaedam propria imbecillitatis infirmitatisque cognitio, & bonitatis ac misericordiae diuinæ notitia. Duæ istæ cognitiones Dei & nostri pretiosissimæ sunt, sicut duæ oppositæ ignorantiae perniciosissimæ. De vtriusque hæc ait Bernardus: *Cæterum, si nos ignorantia Dei tenet, quomodo speramus in eum, quem ignoramus? Si nostri, quomodo humiles erimus, putantes nos aliquid esse, cum nihil simus? Scimus autem, nec superbis, nec desperatis partem esse, vel societatem in sorte Sanctorum. Intuere ergo nunc mecum, quanta cura, & sollicitudine ambas istas repellere à nobis ignorantias debeamus, quarum omnis peccati altera initium parit, altera consummationem: sicut duarum è regione noticiarum, initium sapientiae vna, perfectionem altera gignit; illa timorem Domini, ista charitatem.] Sed quonam pacto ista duplex cognitio ex particulari examine prodit? Ita quidem. Statuisti apud te hodie, cum è lecto surgebas, & statuisti firmissimè, aliquem specialem defectum vitare, aut aliquem actum virtutis oppositum exercere. Hora pomeridiana, cum te examinas, inuenis te bis, aut ter, aut pluries in eum defectum fuisse lapsum, ac virtutis actum in oblati occasionebus à te fuisse contemptum. Quanta infirmitas! Quam puerilis instabilitas! Te ipsum reprehendis, & acriter incre-*

Bern. ser.
37. in
Cam,

Apas, defectus luges, omissiones desles, & iterum vsque ad noctem statuis te diligentissimè custodire. In noctis examine te iterum cecidisse, & fortè grauius comperis, & non stertisse verbis tuis cernis. Quam ridenda leuitas & contemnenda mobilitas! Iterum te ipsum inculcas, iterum luges, & veniam peris: iterum statuis, & sequenti die iterum cadis, & post aliquot dies vix aliquam emendationem reperis. Quam detestanda tepiditas & castiganda procacitas! Si puerum ter, aut quater furatum esse deprehendas, furunculum esse pronuntias, & si postea eum emendatum audias, ac miracula facientem, vix credis, & nunquam opinionem conceptam deponis. Te autem non ter aut quater, sed millies deprehendisti superbia tumidum, aut ita succensum, aut inani gloria distentum, aut alia simili vilitate foedatum, quomodo non te cognosces, ac vilissimum reputabis, & post longam emendationem, necdum abiectionem tuam cognitionem depones? Fatetur planè Augustinus se hoc modo in sui cognitionem venisse. *Ait enim: Credebam enim me fortè aliquid, cum nihil essem. Dixi, sapiens efficiar, & stultus factus sum. Cogitabam me esse prudentem, & deceptus sum. Et video nunc, quia donum tuum est, sine quo nihil possumus facere; quia nisi tu, Domine, custodieris ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Sic docuisti me, vt cognoscerem me, quia dereliquisti me, & probasti me, non propter te, quo cognosceres me, sed propter me, vt cognoscerem me. Nam vt dixi Domine, credebam me aliquid fore ex me, existimabam me sufficere per me, nec te recipiebam, quoniam tu regebas me, donec aliquantulum te elongasti à me, & cecidi statim in me, & vidi, & cognoui, quoniam tu regebas me, & quod cecidi, fuit ex me, & quod surrexi, fuit ex te.] Sic ille. Hac ergo ratione homo se examinans, & frequenter proponens, cognoscit seipsum: cognoscit & Deum. Nam quanta est Dei bonitas, quam ineffabilis misericordia, quam infinita lenitas & benignitas, quæ seruum ita deficientem sustinet, quæ tam ordinariè peccantem patienter expectat, quæ tam innumerabiles casus dissimulat? Quam mirabilis apparet Dominus ei, qui pro tantis defectibus, & delictis, & negligentis, & boni omissionibus, non iram, non indignationem, non pœnas recipit, sed noua dona, ac si diligenter seruisset, noua beneficia, & caelestes consolationes suscipit? Quid iste dicet, nisi quod idem Augustinus, præ amore liquefactus, dicebat? *Gratia tua semper, Domine, & misericordia praeuenerunt me.] De multis namque & magnis periculis saepe liberaisti me, liberator meus: quando erraui, ad vitam reduxisti me: quando ignorauit, docuisti me: quando peccaui, corripuisti me: quando fui tristis, consolatus es me: quando desperaui, confortasti me: quando cecidi, erexit me: quando steti, tenuisti me: quando iui, deduxisti me: quando veni, suscepisti me: quando dormini, custodiisti me: quando clamaui, exaudiisti me.**

EAlter fructus est verissima & profundissima cordis humilitas. Expertus enim homo, quam nihil possit, quam saepe cadat, quam difficulter sua proposita custodiat, quantum à Deo pendeat, quam verè omnia bona, etiam minima, ab ipso procedant, incipit seipsum contemnere, & in infimo loco collocare, & quæuis abiecta & contumeliosa, veluti contumelia dignissimus, sustinere. Si maiores illum aliis postponant; si ad munera maiora non euehant; si ad infima quæque applicent; si stantes ipsum nec laudent, nec amēt, nec honorent, non ex indignatione miratur, sed potius libenter hæc sustinet, quia propriis miseris inspiciendis assuetus, se dignissimum

Aug. in
soliloq.
15. 20. 9.

ibid. c. 13.

omni

1. Reg.
14. 17.Alber. li.
de adha-
rēdo Deo
ca. 14.Psal. 93.
17.

omni vilipensione fateretur. Omnia mala & aduer-
sa, quæ Ecclesiæ accidunt, suorum peccatorum cau-
sa venire cogitat, qui homo ingratusissimus, & instabi-
lissimus, & tantis modis à recto deliciens, dignus
est tot malis & aduersitatibus castigari. Quin & si-
bi usurpat illa verba Davidis: Ego sum qui pec-
caui, ego iniquè egisti, qui oues sunt, quid fecerunt?
Vertatur, obsecro, manus tua contra me.] Siue ergo
homo cadat, siue non cadat: siue à suo proposito
deficiat, siue non deficiat, semper materiam proprie
deiectionis & vilipensionis habet. Si enim cadat, le-
ob peccata & casus despicit, quibus à proposito de-
uauit: si verò non cadat, ex aliis casibus sibi nunc
diuinum auxilium, quod efficaciter iuuat, præsto
fuisse cognoscens, ob ipsa, quæ non sibi sed Deo tri-
buit, bona gesta contemnit. Alios magni reputat,
quia non eorum defectus, sed virtutes considerat;
& è contra proprios defectus semper exequens, se-
ipsum honorum cōsortio sentit indignum. Magnus
quidem Albertus, hunc esse fructum exānis, &
huius assidue cognitionis propriorum defectuum,
manifestè pronuntiat. Ita ille scribit: Semper er-
go præ oculis tuis habeas mala tua, & inidoneitatem
tuam, & cognosce te, vt humiliaris, & tanquam pec-
plema indignissimum, vilissimum, abiectissimum-
que ab omnibus haberi non refugias, propter gra-
uissima peccata & maxima mala tua. Quæ de re repu-
ta te inter alios, vt leoniam inter aurum, zizaniā
inter triticum, paleam inter grana, lupum inter oues,
Sathan inter filios Dei. Sed neque velis reuereri ab
aliis, aliisque præferri, immò potius toto corde &
spiritu fuge virus huius pestilentia, venenum ludis,
reputationem iactantia & ostentationis, ne videli-
cet iuxta prophetam laudetur peccator in desideriis
animæ suæ.] Sic ille. Qui autem nunquam se cor-
am se ipsis statuunt, nec in rebus particularibus,
quas toto conatu aggrediuntur, suam imbecillita-
tem aduertunt, facile in sui æstimatione decipiuntur,
& putant falsò se aliquid posse, quia minimè
cum aliquo hoste in arenam descenderunt, nec prop-
riam instabilitatem & infirmitatem experti sunt.
Alios in grauissimis occasionibus deficientes dam-
nant, & durè admodum aduersus illos insurgunt, &
se illis à talibus occasionibus liberos in quibus tur-
pius cecidissent, anteponunt, quia ad propriam
cognitionem cæci, suos frequentissimos casus in rebus
leuioribus, quorum se illis occasiones offerunt, non
respiciunt. Magnum ergo momentum habet ad
veram humilitatem obtinendam, hæc specialis cura
se in aliquo emendandi, quæ homo suam imbecil-
litatem quasi manu tangit, & dum vincit, non sibi,
sed Deo victoriam ascribit. Is efficitur Deo gratus,
si eius beneficio sit in aliquo statu, à sæculi occa-
sionibus elongato, securus. Nam si hic, inquit,
vbi tantæ sunt occasiones proficiendi, vbi tanta,
quæ me ad res cœlestes impellant, vbi tam pauca,
quæ à Deo retrahant, sic frequenter & in rebus
minimis cado, quid mihi accidisset, & quam enor-
miter cecidisset, si in sæculo positus, aut in tali
& tali occasione constitutus, me diabolus de ma-
gno aliquo peccato tentasset? Verè: Nisi quia
Dominus adiuuit me, paulo minùs habitasset in
inferno anima mea.] Nisi tu Domine, misericordi-
ter iuuiasses me, nisi me ab Vr Chalæorum edu-
xisses, & à peccandi occasionibus liberaasses, gra-
ui peccato denictus, à te vtiq; defecissem. Nam
quomodo ab vnguibus diri leonis, si irruisset, ma-
nerem illæsus, qui morsu culicis sui in tentationem
impulsus?

Tertius fructus, est celerius menti adueniens o-

A prata puritas. Videretur quidem qui hac ratione vir-
tutes adipiscitur, ambages in vita spiritali quærere,
& viam intrare longissimam, at re vera non viam
longam, sed compendium ingreditur. Ille enim
per ambages vagaretur, qui volens domum ædifica-
re, simul & fundamenta iacere, & erigere parietes, &
tecto parietes necdum factos aperte intenderet,
quia post multum laborem, non ædificaret do-
mum, sed ridiculè tempus insumeret. E contra ve-
rò ille viam compendiarium in domus extructione
tenet, qui prius rudera & terram mobilem egerit,
& postea super firmam petram fundamenta iacit,
& deinde parietes cœnaculorum & cubiculorum
erigit, & tandem tectum superimponit: quia post
aliquod tempus insumptum, domum, in qua ad mul-
tos annos habitet, ædificatam reperit. Nos autem
suprà ostendimus, spiritaliter vivere, nihil aliud ef-
se, quam domum amplissimam sanctitatis Deo in
nostis cordibus ædificare. Compendium ergo erit,
non omnia simul velle construere, sed paulatim &
per partes in hanc ædificationem incumbere. Ad-
uerte nunc, quam citus sit per hoc compendium ad
perfectionem aduentus. Dum enim ex professo
vnum defectum fugis, sepe quotidie illum, quam
Paulus vocat [circumcisionem cordis in spiritu], sci-
licet mortificationem interiorum, exeres. Hæc in
vna materia, toties in opus assumpta, cor domat, &
purgat, & ad alias similes abnegationes parat, & vni-
uersos affectus mortificat. Nam sicut ablata aqua,
quæ herbæ rigantur, statim flaccescunt atque siccantur:
sic abnegata in hoc & in illo propria voluntate,
quæ affectus rigat, omnes illi paulatim arescunt.
Dum vni virtuti studes, vniuersis studes, quoniam
(vt suprà ostendimus) connexe sunt, & quasi an-
nuli vnius catenæ, inter se inuicem colligata. Vnde
sicut cum vnum accipis anulum catenæ, omnes
trahis: ita dum vnam humilitatem, vnam obe-
dientiam acquisis, quodammodo omnes acqui-
ris. Quæ enim ratione obedies, nisi te humiliter, &
aliis submittas: nisi in difficilibus, quæ tibi sunt in-
iuncta, patientiam habeas: nisi prudenter obedien-
di impedimenta submoueas: nisi te à facienda pro-
pria voluntate contineas? Hæc pia cura occupatus,
cum te ipsum colligis, & orationi aut meditationi
vacas, illius defectus vitandi, aut virtutis acqui-
rendæ desideria sentis; & dum postea illa executio-
ni mandas, discis, Deo inspiranti obedire, & ad
alios instinctus recipiendos, & ad gratiam ad illa
exequenda necessariam te disponis. His autem
omnibus generatur animæ puritas, & perfectio
procreatur, & mens tua vni insistens, in omnibus
proficit, & ad perfectionem magis ac magis augen-
dam, diuinum auxilium promeretur. Primus hu-
mani generis parens vnum Domini præceptum
fregit, & ex illa transgressione rebellionem aduer-
sus omnia, & difficultatem omnis legis seruandæ
conquisiuit. E contra Abraham in vno, nempe in
immolando filio, se subiecit, & in omnibus est be-
nedictus & copiosissima posteritate ditatus. Ita si
in vno, aduersus quod bellamus, vicio, aut de-
fectu vincimur, comparatione aliorum pusillani-
mes efficiamur: si verò in illo destruendo, Domino
obedimus, & in nostro immoderato affectu maclan-
do, benedictionem ad maiora consequimur. Pater
David vnum tantum occidit Philistæum; videntes
autè Philistinum quod mortuus esset fortissimus coru,
fugerunt.] Sic propterea dum præcipuum nostrum vi-
tium aut defectum destruimus, omnes alios defectus
quali in fugam se dare compellimus, & quia alij
iam teriti sunt, in vno, quem superauimus, reliquos

Rom. 2.
29.

Gen. 3.

Gen. 22.

1. Reg.
17. 51.

Genes. 7.
26.

quodammodo superamus. Quid dicit de Abraham scriptura? Circumcisus est Abraham, & Ismael filius eius. Et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quam emptitij, & alienigenæ pariter circumcisi sunt. Minores multam habent cum maiori cognitionem, vt eius viam exemplumque sequantur. Dum ergo speciali cura præcipuum nostrum affectum circumcidimus, non mirum, si reliquos vel ex naturali propensione habitos quasi dominatos, vel ex vitiosa consuetudine genitos, quasi pretio emptos, vel ex alieno statu ob nostram superbiam assumptos, quasi alienigenas, patiter resecamus. Vna ergo hæc cura, quæ non sine ordine domum Dei extruit, & vni vitio obstitens, omnia comprimit, breui tempore ad animæ puritatem peruenit.

Sequitur quartus fructus, ille autem est interna mentis pax; quem fructum hoc simili patefacimus. Sit paterfamilias, cui cura sustentandorum filiorum & seruorum incumbat. Is, si vir sit prudens, & congregandarum diuitiarum non nimis cupidus, & videat se honesto officio, & suæ conditioni congruo, posse suam substantiam augere, & filiis familiarique consulere, latus & securus quiescit: si verò nihil lucretur, si nullum substantiæ augmentum faciat, sed potius quæ habet, paulatim consumat, & ad extremam mendicantem properet, merito tristis inquietusque persistit. Ita vir iustus, qui specialem alicuius virtutis adipiscendæ curam habet, in dies videt maiorem suorum morum emendationem, & aliquem singulis noctibus colligit nouum virtutis profectum, & hanc virtutem augens, omnia in bono crescere, & ad diuinam familiaritatem se vocatum esse perspicit, & ideo magnam concipit tranquillitatem & pacem: si verò nullius rei specialis emendandæ aut promouendæ curam habeat, sed quasi in incertum curat, & quasi aerem verberans, in vita spirituali procedat, quia nullum aut modicum spiritus profectum sentit, non immerito turbatur, & ex suæ paupertatis consideratione torquetur. Est vir spiritualis & iustus, instar horologii affabrè facti, cuius totus ordo, & (vt ita dicam) tota pax, ex rotis bene dispositis, & ex ponderibus, suæ magnitudini vel paruitati accommodatis, pendet. Rotæ huius mystici horologii sunt diuersa studia, & exercitia orandi, meditandi, legendi, & cæterorum ad spiritualem vitam pertinentium, quæ omnia debent prudenter & ordinatè disponi. At pondus est hæc particularis cura proficiendi, & in aliquo se emendandi, quod non ad terram, sed ad cælum trahens, rotas, id est, omnia alia studia, ordinatè mouet, & totum hominem pacatum reddit: Congruè autem hæc particularis proficiendi cura, horologii ponderibus comparatur, quoniam sicut hæc debent magnitudini horologii conuenire: ita & cura debet profectui iusti hominis esse conueniens. Paruus enim spiritu & incipiens, in re magna, & quæ alias sibi non cognitæ præsupponat, curam non collocet, quia ordinem aliorum studiorum turbabit: & magnus, id est, perfectus siue proficiens, in rebus minimis hanc suam curam non ponat: quia minima cura, velut modicum pondus, maiora studia & occupationes inuertet. Sed de hoc postea dicemus. Est etiam hæc particularis cura, vt bellum strenuè & prudenter gestum, quod modò vnum hostem, nimirum vnum vitium expugnans: modò vnam urbem, nempe vnam virtutem, acquiritens, & sic deinceps procedens, tandem finem habet, lætissimam pacem, propter quam belli labores & fatigationes suscipimus. Et in ipsa b.lli prosecutione non

A minima inuenitur pax, quia mens in hoc quiescit, quòd hostes paulatim vinci, & causas turbationis expelli, ac submoueri videt. Cum dispositione, ait sapiens, initur bellum: & erit salus, vbi multa contulit. Prudenter nimirum & ordinatè debet iniri bellum, & nunc isti hostes, nunc illi ex spiritualis patris consilio proterendi, vt salus, quæ bellum sequitur, & ad quam bellum dirigitur, nempe pax veniat cordisque tranquillitas. Nam si absque prudentia, & ordine omnes hostes aggrediamur, & cum vix ad vnum fati sumus, omnes simul perimere aut fugare nitamur, non tam victores, quam victi, & pondere laboris oppressi permanebimus.

B Postremus denique fructus, atque vtilitas, sit cumulatissimum præmium, quod pro hac prudenti ac speciali cura repositum manet. Si enim perseueremus vsque ad mortem in hoc studio, nunc hoc vitium, nunc aliud vincendi: nunc hanc virtutem, nunc aliam in corde plantandi, pro tam continuo labore copiosam mercedem recipimus, & si quid boni infectum fuerit, sicut sine dubio erit, iuxta efficacem voluntatem, qua illud perfecisse cupimus, præmium quoque reportabimus. Nam Dominus, qui largissimus est in præmiando, non solum opus mercede afficit, sed & bene agendi voluntatem. Vincat annos animus, & infrigescente corpore, ferueat proficiendi desiderium, at ubi que fatiscenibus duret incolumis propolui vigor, & spiritum promptum non retrahat à seruire imbecillitas carnis infirma, vt quod hic perfectionis defuerit, nobis efficaciter volentibus, nec, quia morte præuenimur, potentibus, in alia vita non deficiat. Hoc argumentum præclare sanè tractat in quadam epistola Bernardus, cuius verba notatu dignissima licet aliquantulum longiora, in medium adducam. Sed dicit aliquis, ait, quid si morte præuentus fuerit homo, necdum videlicet spirituali aedificio consummato: Perfectus quippe non habet, quo proficiat. Et qui proficit, eo ipso quo proficit, perfectus non esse conuincitur? Est quòd securi de illo plana fide respondeamus. Dicimus nempe: Consummatus in breui expleuit tempora multa. Bene multa, quia & vniuersa complectitur. Quomodo enim non expleuit omnia tempora, qui transit ad æternitatem? Quanta sanè tempora non longauitate, sed longanimitate: hoc est, non annorum serie vel dierum numero, sed mentis deuotione, & inextinguibili semper proficiendi desiderio percurrere potuit, tanta tibi in meritis non immerito vendicauit. Retinet quippe virtute, quod amisit in tempore. Porro vera virtus finem nescit, tempore non clauditur. Vnde & illud: Caritas nunquam excidit. Et item: Patientia pauperum non peribit in finem. Et: Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. Nunquam iustus arbitrat se comprehendisse, nunquam dicit, satis est, sed semper est, sitque iustitiam, ita vt si semper viuere, semper quantum in se est, iustior esse contenderet, semper de bono in melius proficere totis viribus conaretur. Non enim ad annū, vel ad tempus instat mercenarij, sed in æternum diuino se mancipat famulatu. Audi denique vocem iusti: In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis viuificasti me. Et rursum: Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum. Non igitur ad tempus. Proinde iustitia eius manet, non aliquanto tempore, sed in sæculum sæculi. Semperiterna itaque iusti eseries, sempiternam meretur refectionem. Et licet in breui consummetur pro tempore; iudicatur tamen expleisse tempora multa pro virtutis perpetuitate. Quo denique pacto temporis

Prov. 24.
6.Bern. e.
psal. 53.
ad Gari.
num.Sapient.
15.1. Cor. 13.
8.
Ps. 9. 19.
Ps. 118.
10.Psal. 118.
93.
16. n. 112.

breuitas

breuitas bonorum præiudicat perpetuæ deuotioni, quæ pertinacem reproborum malitiam excusare non sufficit? Ob hoc enim procul dubio, inflexibilis & obstinata mentis punitur æternaliter malum, licet temporaliter perpetratum: quia quod breui fuit tempore, vel opere longum esse constat in pertinaci voluntate: ita ut si nunquam moreretur, nunquam velle peccare desineret: immo semper viuere velle, ut semper peccare posset. Proinde potest, & de isto per contrarium itidem dici: Consummatus in breui, expleuit tempora multa, quod meritò multorum, immo omnium temporum receperit vicem, qui nullo tempore voluerit mutare intentionem. Itaque indefessum proficiendi studium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Huc vsque Bernardus. Magna profectò est hæc exultationis occasio, quod nempe si pro facultate laborauerimus, & ut homines prudentes, nunc ista nunc illa emendare curantes, ad finem vsque perseuerauerimus, si quid necdum emendatum fuerit, præmio efficacia voluntatis, qua illud etiam perfecissimus, si per tempus licuisset, nequaquam priuabimur. At si nihil speciale curamus, si nullum progressum specialem virtutis aggredimur, sed omnia simul virtutis munera inefficaci quadam voluntate complectimur, mirum erit, si aliquis sequatur profectus. Qui verò parum profecerit, nunquam perfectorum mercedem recipiet. Est igitur vtilissima hæc specialis virtutum exercitatio, quia & oculos aperit, ut nostram infirmitatem ac Dei benignitatem videamus: cor deprimat, ut de nobis humiliter sentiamus: compendiosè perficit, ut mentis puritatem & pacem assequamur, & index est efficacia voluntatis, qua proficere intendimus, quia semper nos in aliquo emendat, ut iuxta mensuram huius voluntatis, quam ex gratia concepimus, & quantum fuit possibile, opere parturimus, æterno præmio lætemur. Amen.

De initio particularis examinis; nempe de proposito emendationis.

CAPVT IX.

MONSTRATVM est, hoc instrumentum ad capessendas virtutes esse vtilissimum, nunc (quia ad vsum est inuentum) eius vsum explicemus. Quatuor autè diximus esse partes, ex quibus constatur, scilicet propositum, curam, discussionem, & collationem, quæ nunc sigillatim exponendæ sunt, ut virtutis cupidus facile possit eas actione complere. Prima pars & velut initium totius huius negotij est emendationis propositum. Debet igitur qui vult progressum in virtute facere, suos defectus, suasque spirituales miseras fati habere perspectas, inspicereque à quo vitio vehementius impugnetur, à qua virtute magis elongetur, quis defectus, sit velut dux & antesignanus aliorum, à quo velut à radice omnes alij dependant, & contra hunc defectum specialissima cura, & ardentissimo conatu per aliquot hebdomadas vel menses, quousque illum vincat, & destruat, pugnare constituat. Hanc verò pugnam à proposito emendationis singulis diebus repetendo, inchoabit. Ita scilicet ut manè cum surgit è lecto, firmiter se in illo defectu vsque ad horam examinis, se in vel post prandium faciendi, emendare proponat: idem

A que propositum in ipso examine repetat, & vsque ad sequens examen ad noctem faciendum, similiter se emendare constituat; & singulis postea diebus eandem propositi iterandi rationem habeat. Quod autem de proposito emendandi defectum dicimus, de proposito etiam exercendi virtutem, actibus internis & externis, intelligendum est, cum victo defectu iam quis vltra progreditur, & ad virtutem oppositam exercitatione quarendam conatur. Id quod dictum est, claritatis maioris gratia quasi ipso vsu pandamus. Agnoscis, te esse superbum, veraque humilitatis virtute carere; & superbiam diuino auxilio vincere, ac humilitatem à Deo obtinere constituis: Tunc incipis vestigare, quæ peccata aduersus humilitatem admittas. Inuenis in multis te ex superbia delinquere; in hoc præcipue, quod te, & tua in conspectu aliorum stultissime laudas, & fratres tuos, ac eorum dicta & facta stultius extenuas. Iam aduersus hunc particularem defectum, per aliquot dies, vel hebdomadas specialiter pugnaturus, cum è lecto surgis, pedibus Domini prouolutus, his aut similibus verbis, non ore, sed corde prolatis, emendationem proponito. Domine Iesu Christe, humilitatis magister, & humilium amator, ego vermis superbissimus, & ob superbiam tuo amore indignissimus, cupio ex totis precordiis meis aduersus superbiam pugnare, & à te pretiosam gemmam humilitatis obtinere. Et quia in hoc vitio, & aduersus hanc virtutem præcipue stultissima mei laudatione & aliorum vituperatione delinquo: coram te firmissimè statuo, atque propono, vsque ad meridianam refectionem hodie me & mea profus non laudare, nec alios, aut eorum facta, vel dicta vilipendere. Tu Domine, sine cuius gratia nihil boni possum, me præueni, adiuua, roborata, atque conforta, ut sicut nunc desidero, ita faciam, & hoc meum propositum impleam. Similiter in hora examinis meridiani facies, & gratijs Deo actis, si propositum impleuisti, aut si in aliquo defectum cecidisti, intimo dolore concepto, & venia humiliter postulata, idem propositum repetes: & sequentibus diebus vsque ad emendationem eodem modo procedes. Hoc verò defectu eliminato, alium humilitati repugnantem, & postea alium & sic deinceps assumes. Victis autem defectibus statues, te in aliquo actu humilitatis internis aut exterius exercere, singulis diebus per aliquot vices, & cum se occasio talis actus obtulerit, & post hunc in alio & sic de reliquis, quousque te agilem ad opera humilitatis inuenias. Defectus autem aduersus quamlibet virtutem & actus eius, tum ex his, quæ de vitijs & virtutibus superius dicta sunt, tum ex his, quæ in fine huius tractationis dicemus, intelliges.

B Hoc propositum in aliquo se specialiter emendandi, non fuit antiquis incognitum, quod certè gratum fuit in Plutarcho reperisse. Hic enim contra iram scribens, sic ait: Commendabam & illa, ut non inelegantia, neque indocta in precibus vota, ut annum Venere temperemus & vino, temperantia Deum colentes; ut aliàs per statum tempus abfistamus mendacio, nobis ipsis attendentes, ut & in iocis, & in feriis simus omnibus veraces. Hinc accommodaui his animum meum, quasi non minus sit piuum, ut festos dies primum ab ira tranquillius, aliquot quasi siccis & abstemios transigerem, tanquam ferias agerem sobrietatis, & melle libamina facerem: inde mensem post duos meditando paulatim tempore progrediebar, promouens tolerantiam, omnibusque vnguiculis incum-

lib. 6. 2. p.
per totam
hoc li.
2. p. c. 3.
vsque ad
9.

Plut. do-
non tras-
cendo, ad
finem.